

Kültürel mirasımız çiniler için İngiliz polisi bizden çok çalıştı

Bursa'daki Sinan Paşa Camii'nden 1999 yılında çalınan 16. yüzyıla ait paha biçilmez 14 parça İznik Çinisi'nin izi, 2002'de Londra'da ortaya çıktı; ancak Türkiye'den iade için herhangi bir talep olmayınca çiniler kayboldu. Çinilerin izini Milliyet sürüyor...

Londra

Türkiye'nin kültürel mirasına ilgisizliği bir kez daha gözler önüne serildi. 1999'da Bursa'nın Yenişehir ilçesindeki 16. yüzyıldan kalma Sinan Paşa Camii'nden çalınan paha biçilmez 14 parça İznik Çinisi'nin izi, 2002'de Londra'da ortaya çıktı; ancak Türkiye'den iade için herhangi bir talep olmadı. Bunun üzerine antika kaçakçıları bu tarihi mirasımızın izini bir kez daha kaybet-tirmeyi başardı.

Milliyet ise tarihi çinileri Londra'da Bonhams Müzayede Firması aracılığıyla satmaya çalışan Pakistanlı antika tüccarı Beşir Muhammed'i bularak, Sinan Paşa çinilerinin akıbetini araştırdı. Ve işte çinilerimizin ve ilgisizliğimizin öyküsü:

'Parayı da vermedi'

Beşir Muhammed konuşmaya, "Sinan Paşa Camii'ne ait İznik çinileri, dükkânımın bodrumunda birkaç ay kaldı. Çinilerin çalıntı olduğunu anladıktan sonra bunları bana satan ve Türkiye'de 'sosyete antikacı' olarak tanınan Yaman Mursaloğlu'na iade ettim. Ona verdiğim 45 bin sterlini hâlâ geri alamadım. Tarihi eserler şimdi Yaman Mursaloğlu'nda" sözleriyle başladı.

Çiniler için 270 bin sterlin isteyen Mursaloğlu'na 45 bin sterlin nakit, bir tombak miğfer ve ünlü Fransız ressam Antoine de Favroy'un bir tablosunu verdiğini söyleyen Muhammed, şunları anlattı:

Polise ihbar edildi

"Londra'da Broadbent Caddesi'ndeki 8 numaralı dükkânımın bodrumunda, bir yatağın altında sakladığım çinileri satmak için ünlü müzayede firması Bonhams'la temasa geçtim. Bonhams'ın İslam Eserleri Bölümü Başkanı Claire Penhallurick'e çinilerin fotoğraflarını gösterdim. Ardından kendisi de gelip çinileri gizlediğim yerde gördü. Çinilerin çalıntı olmadığını, Türkiye'de 1999 depreminde yerle bir olan bir camiden alındığını anlattım. Ancak 12 Ekim 2002'de Hollandalı antika uzmanı Michel Van Rijn, internet sitesinde çinilerin çalıntı olduğunu açıkladı. Aynı tarihlerde bir Türk gazetesi de 'Çalınan

Camiden çalınan ve Bonhams Müzayede Şirketi'ne gönderilen dev çini panel.

çiniler Katarlı Şeyh'te' diye haber yaptı. Şeyh Saud Thani bu haberi yalanladı ama Bonhams Müzayede Şirketi çinileri almaktan vazgeçti, üstelik İngiliz polisi Scotland Yard'a ihbar etti."

'Katar Şeyhi inceledi'

Bundan sonra çinilerin bir süre Londra'da başka bir galeride kaldığını anlatan Beşir Muhammed, "Çinileri, ünlü bir galeri sahibi benden Katar Şeyhi Saud al Thani'ye göstermek istediğini söyleyerek istedi. Çiniler bir hafta galerilerinde kaldı. Sonra satın alma planları olmadığını belirtip geri getirdiler" dedi.

'Çinileri aldı ama...'

Londra'da Türkiye'den kaçırılan birçok parçanın el atından satıldığını iddia eden Pakistanlı antika tüccarı, şöyle devam etti: "Yaman'la birkaç iş yapmıştık. Getirdiği çinilerin çalıntı olup olmadığını sordum. Bana Türkiye'den bir antika satıcısından aldığını söyledi. 270 bin sterlin istedi. O kadar parayı bulmam imkânsızdı. Çinileri galerimde satarsam parasını verebileceğimi söyledim. Yaman paraya acil olarak ihtiyacı ol-

duğunu söyleyince önce bir miğfer ve bir tablo verdim. Bir ay sonra da 45 bin sterlin gönderdim. Ardından bir Türk gazetesinde çıkan bir haber üzerine Yaman'ı aradım. 'Malını geri al, çalınmış' dedim. Arkadaşı Kamil Kitapçıyla birlikte bana geldi. Çinileri geri aldı, paramı da en kısa zamanda vereceğini söyledi. Hâlâ vermedi."

Muhammed, "Çiniler şimdi nerede?" sorumuza da şu yanıtı verdi: "Tarihi eserlerin İngiltere'de arandığını öğrenen Yaman Mursaloğlu, 14 parçayı ayrı ayrı partiler halinde büyük ihtimalle İngiltere'den çıkardı."

Çinilere karşılık verdiği Fransız ressam Antoine de Favroy'un tablosunun bir kopyasını gösteren Beşir Muhammed, çinilerin Türkiye'ye iadesi için polise yardımcı olacağını söylüyor.

Scotland Yard: Türk hükümeti başvuru yapmadı

Bonhams'ın ihbarı üzerine Beşir Muhammed'i sorgulayan Scotland Yard'ın tarihi eser kaçakçılığıyla ilgili şubesinden polisler, Türk hükümetinden çinilerin çalındığına dair hiçbir başvuru olmadığı için bir şey yapamadı. Konuştuğumuz bir Scotland Yard üst düzey yetkilisi, 12 Ekim 2002'den geçen yıla kadar Türk yetkililerden bir başvuru gelmediğini ve olayın üzerine gidilemediğini doğruladı.

'Baskı yapmasam çoktan satarlardı'

Michel Van Rijn de antika kaçakçılığı yapıyordu, daha sonra kaçakçılığı bırakıp antika kaçakçıların peşine düştü. Orijinal mekânlarından kaçırılan tarihi eserleri ait oldukları ülkelere göndermekle ün salan Hollandalı antikacı, "Türk yetkilileri birçok kez uyardım, ama onlar hiçbir şey yapmadı. Web sayfamdaki haberler yüzünden Türkiye'den de birçok ölüm tehdidi aldım" dedi. Beşir Muhammed ve Yaman Mursaloğlu'nu uslanmaz birer tarihi eser kaçakçısı olarak tanımlayan Rijn, "Eğer İznik çinilerine ilişkin haberleri web sayfamda koymasaydım, ayrıca Scotland Yard'a bu kadar baskı yapmasaydım, Bonhams müzayede şirketi bu çinileri 250 bin sterlin taban fiyattan satacaktı" diye konuştu.

M. Van Rijn

Bursa'nın Yenişehir ilçesinde 16. yüzyılda Sinan Paşa'nın yaptırdığı Sinan Paşa Camii kaderine terk edilmiş durumda. Kapısında koca bir kilit var ama tüm camları kırılmış. Duvarlar talan edilmiş, halılar bir kenara bırakılmış... Üç kere soyulan Sinan Paşa Camii'nin bir bekçisi bile yok.

Paha biçilmez çiniler aylarca bu galeride, bir yatağın altında alıcı bekledi!